CULTURA ŞI VIAŢA

CRONICA LITERARĂ

Gh. Brăescu: „DIN VECHEA ARMATĂ“—schiţe umoristice

(Editura de Stat pentru Literatură şi Artă)

Retipărirea schiţelor umoristice ale lui Gh. Brăescu de către Editura de Stat pentru Literatură şi Artă ne arată că şi azi sunt valabile criticile pe care acest scriitor le-a adus vechii armate.

Din operele sale, s'au ales pentru acest volum schiţele în care Brăescu a demascat îndată după primul război mondial, la care a participat, o seamă din racilele şi grozăviile armatei burghezo-moşiereşti. El a urmat în critica sa realistă pe scriitorii inspiraţi de lupta mişcării muncitoreşti, care încă din secolul trecut vedeau în armată unul din cele mai odioase instrumente ale claselor stăpânitoare, instrument prin care burghezia şi moşierimea îşi susţineau dominaţia, împrăştiind teroare şi asuprire împotriva poporului.

Armata veche a fost unealta prin care burghezia şi moşierimea au înnăbuşit în sânge răscoalele dela 1888 şi dela 1907 sau au încercat să stăvilească mişcările şi grevele muncitoreşti, luptele pentru drepturile cetăţeneşti, pentru libertatea celor mulţi. Scriitori ca N. Beldiceanu, D. Th. Neculuţă, C. Mille, Anton Bacalbaşa, Traian Demetrescu, Ion Bacalbaşa, Al. Vlahuţă, Paul Bujor şi mai aproape de vremea noastră Alexandru Sahia, — precum şi pictorul Octav Băncilă — călăuziţi de ideile progresiste ale mişcării muncitoreşti şi Sahia de acelea ale Partidului Comunist Român — au scris poezii şi nuvele împotriva armatei de odinioară, arătând dispreţul faţă de om manifestat de ofiţerii şi majurii proveniţi din rândurile moşierimii, burgheziei orăşeneşti şi chiaburimii, precum şi agresivitatea, teroarea, corupţia, rutina, oportunismul, servilismul, fanfaronada şi multe alte elemente care caracterizau vechea armată.

Astăzi, când armata este a poporului muncitor, o armată populară, care apără cuceririle democratice şi pacea — multe din cele scrise de Gh. Brăescu par de necrezut. Dar ele au existat aşa cum sunt descrise de marele umorist, un demn urmaş al lui Caragiale, după cum s'a observat dintru început de către critica progresistă.

Gh. Brăescu a participat la primul război mondial, a căzut prizonier şi a fost internat în Germania, unde a început să povestească din întâmplările sale tovarăşilor de suferinţă. Revenind în ţară, a publicat între anii 1918—1942 o seamă de volume, mult gustate, dar nu în totul înţelese pe atunci. Critica burgheză punea accentul pe aspectul comic al schiţelor şi nuvelelor sale, considerându-le un fel de produse pentru veselia şi distracţia celor care se plictisesc şi ocolind realismul critic al autorului, puternica satiră împotriva putredului edificiu al vechii armate, ea însăşi expresie a putreziciunii burghezo-moşiereşti.

Abia astăzi ne putem da seama cât de adânc şi tare a lovit satira lui Brăescu, fost ofiţer de carieră, admirabil cunoscător al mentalităţii şi moravurilor vechii armate. Născut în 1871 la Iaşi şi mort în 1949 la Bucureşti, Brăescu a început să scrie la patruzeci şi şapte de ani, când s'a înapoiat maior invalid din prizonieratul din Germania. El avea o bogată cunoaştere şi strânsese multă revoltă împotriva nedreptăţilor din armată, pe care le-a exprimat cu deosebită măestrie artistică mai ales în acele schiţe scurte, aparent simple instantanee din viaţa cotidiană, dar care conţin atâta adevăr şi demască tare şi vicii esenţiale.

Recitând schiţele strânse în noul volum, am râs, dar cu strângere de inimă, de păţaniile atator ostaşi, de generalii şi coloneii de odinioară, care uneori veneau cu idei pretenţioase pentru educarea ostaşilor, pentru ca în cele din urmă să recurgă tot la vechile metode, ca bătaia, carcera, teroarea, dovedind astfel că pretinsul lor progres era o simplă faţadă. Aceasta reiese din schiţe ca „Legea progresului“, „Punere la punct“, „Cele două şcoli“, pentru ca în altele să găsim ignoranţa şi incapacitatea comandanţilor din trecut, de pildă în „Toasturi cazone“ şi „Conferencia“. Modul în care erau jecmăniţi ostaşii, oameni din popor, şi felul cum erau favorizaţi fiii de bogătaşi sau de oameni influenţi apar în schiţe ca „Împărţeala cazonă“, „Doi vulpoi“, „Un revoltat“, „Colonelul Ionescu“ şi altele.

De o rară măestrie artistică ne pare schiţa „Guşa de porumbel“ care are din conciziunea lui Caragiale şi din pătrunderea lui Cehov, rezumând în câteva situaţii şi dialoguri, admirabil folosite, o întreagă mentalitate a claselor dominante atunci. O cităm în întregime:

„Un maioraş, mirat ca un miel în ajunul Paştelui, cu părul rărit, cu burta pornită la avansare excepţională intră, fără să închidă uşa, în camera furierilor şi ridicând piciorul pe masă, ordonă, aprinzându-şi ţigara:

— Ia o cârpă, băiete, şi şterge-mă binişor de praf.

Interpelatul, un băiat subţirel, delicat, cu mâini de fecioară, se îndreptă codindu-se, roşu ca o sfeclă, şi resemnându-se scoase o batistă virgină şi începu să ştear- gă delicat „chantiurile“ superiorului.

— Freacă, băiete! N'ai luat ceaiul?

— Nu.

— Nu s'a ajuns?

— Ba nu-mi place.

— Nu e bun?

— E infect.

— Ce vorbeşti, mă? Da la tat'tu mâncai mai bine?

— Ca acasă.

— Aci unde mănânci?

— La birt.

— Eşti fecior de bani gata?

— De general.

— Ajunge, mersi, destul, copile, ştiam. Te-am pus numai la încercare, am vrut să-ţi dau o mică lecţie. N'ai avut încredere în mine, trebuia să te prezinţi deschis ca la un camarad. Sunt băiatul lu' don' general cutare. Cum îl cheamă pe domn gheneral?

— Popescu, a murit, era de rezervă.

— Şterge şi cisma ailaltă. Cine te-a adus aici la birou?

— Cumnatul meu, domnul colonel Ionescu.

— Eşti cumnat cu...

— Ţine pe sora mea.

— Destul, ajunge, lasă, mulţumesc. Îmi pare bine, bănuiam eu că trebue să fii de familie, hai cu mine în oraş.

— Am de lucru.

— Nu face nimic, eşti invitatul meu. La cazan nu te'ngraşi, amice“.

Aceasta este schiţa „Guşa de porumbel“, care prin dialogul atât de veridic înfăţişează o situaţie tipică: poziţia de clasă a conducătorilor vechii armate, care totdeauna au avut două măsuri, una pentru cei din clasele dominante, umilă, servilă, linguşitoare, şi alta pentru fiii poporului, asupriţi, terorizaţi, umiliţi, dispreţuiţi.

Este cert că simpatia autorului s'a îndreptat către cei umili şi nedreptăţiţi. In schiţe ca „Burdulea“, „Mizerii ascunse“ şi „Poveste fără sfârşit“ sunt arătaţi, în omenia şi vrednicia lor, fiii poporului, indiferent de naţionalitate. Ţiganul Burdulea se dovedeşte erou de nevoe în război, îndeplinind o misiune grea, pe care ceilalţi o refuză sub diferite pretexte. Burdulea, ieşind din tranşee, ridică trupul neînsufleţit al căpitanului ucis de inamic şi-l aduce camarazilor săi. Ţiganul a făcut simplu acest act eroic, rugându-se de soldaţii inamici din faţă să nu tragă într'însul. Focul a încetat ca prin minune. Şi cei de dincolo, oameni ca şi Burdulea, terorizaţi ca şi el de ofiţeri din clasele stăpânitoare, au înţeles situaţia şi s'au înfrăţit o clipă, cruţând viaţa bietului ţigan, care drept răsplată cere doar o lulea de tutun.

Iată o situaţie, ale cărei sensuri trec dincolo de faptele mărunte, cotidiene, descrise de talentatul umorist.

Anton Coman

Eliberarea cartelelor de combustibil pe intervalul 1 Ianuarie — 31 Decembrie 1952

Sfatul Popular al Capitalei R.P.R. aduce la cunoştinţa populaţiei din Capitală şi Regiunii Bucureşti, normele în baza cărora se vor elibera cartelele pentru combustibil pe intervalul 1 Ianuarie — 31 Decembrie 1952.

DISTRIBUIREA ŞI DEPUNEREA DECLARAŢIILOR

Cartelele se vor distribui în baza unor declaraţii tip, care se găsesc de vânzare la toate Centrele de Combustibil ale Intreprinderii „Combustibilul Bucureşti“ şi la sediul Central din Str. V. Boerescu No. 13.

Pentru delegaţii întreprinderilor şi instituţiilor s'au pus în vânzare, tot la aceste centre, şi borderouri-tip, care vor fi completate, în mod obligatoriu, de către salariatul însărcinat cu această lucrare şi pe a sa răspundere. Delegaţii sunt obligaţi în mod special să verifice declaraţiile salariaţilor, să constate dacă datele cerute au fost bine completate şi numai după aceea să le treacă în borderoul-tip.

Se atrage atenţiunea că declaraţiile şi borderourile care vor fi completate greşit sau nu vor fi completate cu toate datele, vor fi respinse pentru a fi completate.

UNDE SE DEPUN DECLARAŢIILE PENTRU ANUL 1952

Declaraţiile salariaţilor din întreprinderi şi instituţii împreună cu borderourile respective, completate şi vizate de cei în drept şi însoţite de actele necesare pentru salariaţii din aceeaşi gospodărie vor fi depuse la Centrele pentru eliberarea cartelelor de combustibil din raioanele unde domiciliază salariaţii acestora după cum urmează:

— Pentru salariaţii domiciliaţi în Raionul STALIN, delegaţii vor depune declaraţiile şi borderourile la Centrul din Calea Dorobanţi 152, iar pensionarii şi cei ce depun individual la Centrul din Str. Hagi Ghiţă 91.

— Pentru salariaţii din Raionul 1 MAI, la Centrul din Sos. Colentina 118 (dep. 54), iar pensionarii şi cei ce depun individual la Centrul din Str. Popa Petre 4 (dep. 33).

— Pentru salariaţii din Raionul 23 AUGUST în Sos. Mihai Bravu 137 (dep. 38), iar pensionarii şi cei ce depun individual în Calea Călăraşi No. 128 (dep. 34).

— Pentru salariaţii din Raionul T. VLADIMIRESCU, în Cal. Călăraşi 238, iar pensionarii şi cei ce depun individual în Str. Traian No. 39.

— Pentru salariaţii din Raionul N. BALCESCU, în Cal. Şerban Vodă 232, iar pensionarii şi cei ce depun individual în Str. Mitrop. Grigore 43 (dep. 83).

— Pentru salariaţii din Raionul LENIN, în Calea 13 Septembrie 204, iar pensionarii şi cei ce depun individual în Str. Caporal Ilina 5 (dep. 78).

— Pentru salariaţii din Raionul GHEORGHE GHEORGHIU-DEJ, în Cal. Plevnei 210, iar pensionarii şi cei ce depun individual în Sos. Basarab 41 (dep. 42).

— Pentru salariaţii din Raionul GRIVIŢA ROŞIE, în B-dul Titulescu 96, (dep. 84), iar pensionarii şi cei ce depun individual în Str. Carol Knappe No. 50 (dep. 61).

— Pentru Regiune, declaraţiile completate de titulari şi vizate de către Sfaturile Populare, se vor depune prin delegaţii întreprinderilor şi instituţiilor sau individual, la Centrele de Combustibil din fiecare raion al Regiunii.

Se atrage atenţiunea delegaţilor că nu vor putea depune declaraţii la Centrele din Capitală pentru salariaţii care lucrează în Bucureşti şi domiciliază în comunele din Regiune.

Centrele vor lucra zilnic între orele 7,30—15,30.

Se face cunoscut că introducerea de date false în declaraţii se pedepseşte conform Decretului No. 183/949, pentru sancţionarea infracţiunilor economice.

O REVISTĂ AMERICANĂ DESPRE RASISMUL AMERICAN

IN „MASSES AND MAINSTREAM“

numărul din Iulie, Herbert Aptheker publică un documentat articol asupra „legilor rasiale din Statele Unite“ în care dă o seamă de exemple revoltătoare de modul în care sunt trataţi acolo negrii, mexicanii, pieile roşii şi alte popoare.

Deşi există o seamă de legi şi declaraţii care făgăduiesc înlăturarea discriminărilor rasiale, totuşi realitatea este cu totul alta. La primul congres demografic inter-american, ţinut în 1943 în oraşul Mexic, s'au făcut promisiuni că „întreaga politică şi acţiune de discriminare rasială“ va fi înlăturată. In 1945, actul semnat între ţările Americii latine şi Statele Unite la Chapultepec prevedea că „pacea lumii nu poate fi consolidată până ce oamenii nu vor fi în stare să-şi exercite drepturile lor fundamentale, fără deosebire de rasă sau religie“. Toate acestea au rămas simple făgăduinţi.

GHETTOURILE DIN STATELE UNITE

Deşi nu există legi care prevăd ghetturi în Statele Unite, totuşi Statele Unite, împreună cu Uniunea Africii de Sud, este ţara cu cele mai multe ghetturi. De pildă, în timp ce negrii constituesc 20% din populaţia Baltimorului ei ocupă doar 2 la sută din spaţiul locuit de oameni. In Chicago, densitatea populaţiei negre este de trei ori mai mare decât cea necesară unui trai sănătos. Judecând după înghesuiala dintr'un singur bloc din Harlem, cartierul negru al New-Yorkului, întreaga populaţie a Statelor Unite ar putea, dacă s'ar aplica aceeaşi aglomerare, să încapă în jumătate din New-York.

PANĂ UNDE MERGE SEPARAŢIA DINTRE ALBI ŞI NEGRI

Herbert Aptheker ne dă o seamă de exemple în privinţa separării negrilor de albi, prevăzute de legile şi ordonanţele diferitelor state americane. In Atlanta (Georgia) nu este permis ca un coafor negru să servească femei sau fete albe. Administraţia cimitirelor nu are voe să permită îngroparea negrilor în cimitirele albilor. Nici măcar câinii negrilor nu pot fi îngropaţi în cimitirele pentru câinii albilor. In sute de sate şi oraşe din Georgia, negrii sau mexicanii nu pot trece în timpul nopţii anumite bariere puse inadins pentru ei.

In cincisprezece state, există discriminări nu numai împotriva negrilor, dar şi a celor de obârşie „mongolă“ sau „orientală“, ca şi împotriva hinduşilor pieilor-roşii, etc.

In Florida şi Carolina de Nord, nu numai copiii albi trebue să înveţe separat de copiii negri, dar şi manualele şcolare trebue să fie deosebite.

In Texas sunt interzise meciurile de box între albi şi negri.

In Arkansas localurile de vot pentru albi şi negri nu pot fi laolaltă.

CUM SUNT IMPIEDICAŢI NEGRII DELA VOT

In multe state, sunt taxe pentru a vota, pe care negrii săraci nu le pot plăti. Pentru a li se elibera cartea de alegător, negrilor li se cere un fel de examen, pentru a dovedi că ştiu carte, cunosc istoria Statelor Unite şi constituţia, şi fireşte, sunt respinşi de cele mai multe ori. Inscrierile pentru vot se fac în unele localităţi nu în localuri publice, ci la locuinţa unor delegaţi albi, care nu primesc pe negri în casa lor sau îi amână, sub diferite pretexte.

In fine, există şi alte metode de prigoană şi intimidare, cu ajutorul cărora populaţia neagră este îndepărtată dela vot. Aşa se explică dece în statele Alabama, Mississipi şi Louisiana, deşi există 1.500.000 negri care au vârsta necesară dreptului de a vota, totuşi au votat, ultima dată, numai 21.000! Şi indienii sau pieile roşii din Statele Unite şi din Alaska, unde există 50.000, se bucură de... aceleaşi înlesniri la vot!

Articolul lui Herbert Aptheker oferă o lumină lămuritoare, bazată pe date incontestabile asupra realităţii americane, asupra legislaţiilor şi mentalităţii ei fasciste şi rasiste.

Informaţiile zilei

Se clădesc noi şcoli

Numărul şcolilor noi ce se clădesc creşte şi în acest an.

Astfel, în comuna Epureşti din regiunea Bucureşti a fost terminată o nouă şcoală. Ajutaţi de Sfatul Popular, ţăranii muncitori din Epureşti şi-au construit o nouă şcoală. Din partea Ministerului Invăţământului Public au primit suma de lei 2.800.000.

S'au construit şase săli de clasă, două cancelarii, 1 cameră pentru oamenii de serviciu, o sală lungă de 11 metri, hall şi o verandă. Mobilierul este nou. Faţă de 60—70 elevi care frecventau cursurile în 1940, astăzi numărul lor s'a ridicat la 250 cu 14 profesori şi învăţători pentru cele două cicluri.

F. STANESCU
corespondent

Au construit o batoză, din piese vechi

Mecanicul şef Viskok Ion, din gospodăria agricolă de Stat „Filimon Sârbu“, raionul Făurei, împreună cu mecanicul Traian Baboi, au reuşit ca din piese recuperate dela alte maşini scoase din uz, să construiască o batoză de bătut porumb şi floarea soarelui.

Capacitatea de producţie a acestei maşini este de 8.000 kgr. pe oră.

O. SANDULESCU
corespondent

Un nou club la Haţeg

De curând s'a deschis la Haţeg (regiunea Hunedoara), un club al salariaţilor din instituţiile administrative de Stat şi ai Sfaturilor Populare din raionul nostru.

Clubul, situat în centrul oraşului, are până în prezent amenajată o frumoasă bibliotecă şi o sală de tenis de masă.

In acelaş timp a luat fiinţă şi asociaţia sportivă „Progresul“ care are organizate, până acum, următoarele secţii: fotbal, volei, tenis de masă, ski şi turism urmând ca în curând să se înfiinţeze şi alte secţii.

N. SBUCHEA
corespondent

Un sanatoriu T. B. C.

In comuna Urleasca, la mică distanţă de şoseaua asfaltată, ce leagă Brăila de oraşul Buzău, se înalţă zidurile unei clădiri. Aici se amenajează un sanatoriu pentru bolnavii TBC.

Prima clădire care apare în faţa ochilor este cea a pavilionului Nr. 1 unde vor fi internaţi bolnavii. Clădirea este complet amenajată şi în prezent se procedează la instalarea ţevilor de apă potabilă, între timp însă în camerile pavilionului se aşează cele 50 paturi repartizate bolnavilor. In magazia sanatoriului au şi intrat depe acum rufăria necesară şi instrumentele medicale împreună cu materialele necesare.

In spatele acestei clădiri se află pavilionul administraţiei. Acesta este încă în curs de construcţie şi aici vor fi instalate dependinţele sanatoriului ca bucătărie, camerele pentru personalul de serviciu, birourile administraţiei, etc. Lucrările de zidărie ale acestui pavilion au fost ridicate şi mai trebuesc instalate ferestrele, podeaua, uşile.

Sanatoriul pentru bolnavii TBC care se construeşte la Urleasca corespunde cerinţelor moderne. Vor veni aici, în afară de aparatele existente, o serie de aparate moderne.

I. NICOLAU
corespondent

Construirea unei mari magazii de cereale la Haţeg

Ministerul Comerţului Interior a luat hotărîrea de a construi, în apropierea gării C.F.R. Haţeg, regiunea Hunedoara, o mare magazie de cereale.

Lucrările sunt deja într'un stadiu destul de înaintat, în curând putându-se da folosirii această magazie, a cărei lipsă era mult resimţită în regiune.

Magazia va avea o capacitate de 150 vagoane, eliberându-se prin aceasta un mare număr de localuri improprii care serveau, până acum, drept magazii mai mici de cereale.

Se construeşte „Centrul Şcolar profesional metalurgic Nr. 1“

In ultimii ani oraşul Târgovişte a devenit un important centru al industriei metalurgice.

Ministerul Metalurgiei a înfiinţat un „Centru şcolar profesional“, o şcoală, unde 2.000 elevi învaţă carte şi meserie, pentru a deveni specialişti în toate ramurile industriei metalurgice.

„Centrul şcolar profesional metalurgic nr. 1“, — aşa cum e numită această şcoală — cu: dormitoare, săli de clasă, bibliotecă, club, teren de sport, cancelarii, cuprinde 13 pavilioane, cu tot confortul modern, construite în apropierea uzinelor, pe terenul dela capătul străzii Vărniceni, constituind astfel, un nou cartier, creat conform cerinţelor urbanistice şi care contribue la înfrumuseţarea oraşului nostru.

Continuă construirea a noi pavilioane.

ŞT. NICOLAESCU
corespondent

BIBLIOTECA DE COPII A. R. L. U. S.

Pentru a contribui la educarea tineretului într'un spirit nou, în spiritul educaţiei comuniste a copiilor oamenilor muncii din Bucureşti, Consiliul General ARLUS a înfiinţat la începutul acestui an o bibliotecă de copii, cu sediul în str. Ion Ghica Nr. 5.

Biblioteca este bine organizată, înzestrată cu un bogat material de literatură pentru copii, ştiinţă popularizată pentru diferite vârste, manuale şcolare în limba rusă, română şi a naţionalităţilor conlocuitoare.

Până în prezent această bibliotecă este dotată cu peste 4.500 volume, în afară de ziare şi reviste. Biblioteca complectându-se zilnic cu noutăţile ce apar în editura pentru copii.

Biblioteca funcţionează zilnic dela orele 8—20 inclusiv duminicile şi sărbătorile.

Personalul bibliotecii pune la dispoziţia copiilor, cele mai felurite cărţi educându-i şi îndrumându-i prin diverse metode cum să citească. In discuţiile cu copiii asupra literaturii specifice li se recomandă cărţi potrivit vârstei lor, supraveghindu-i şi ajutându-i să termine cărţile începute şi să înţeleagă conţinutul lor.

De două ori pe lună se organizează manifestări, recenzii, consfătuiri cu copiii asupra anumitor cărţi apărute sau în curs de apariţie, conferinţe cu diverse date importante, atât din ţara noastră cât şi din Uniunea Sovietică, care sunt întotdeauna urmate de filme sau programe artistice. Astfel, au fost rulate în cadrul bibliotecii filmele ca: „Artec“, „Cravata Roşie“, „Universităţile mele“ şi altele.

Pentru a veni în ajutorul copiilor în studierea şi însuşirea limbii ruse se ţin cu cititorii bibliotecii, cursuri de limba rusă pe grupe, odată pe săptămână, obţinându-se până în prezent frumoase rezultate.

POŞTA REDACŢIEI

— Pensionară Huşi. — Dosarul Dvs., a fost cercetat de un inspector, care găsind că sunt necesare anumite acte care urmează a fi procurate dela Iaşi, a făcut adresă în acest sens.

— S. Mihăilescu-Brăila. — Invenţia Dvs. interesează Comitetul pentru invenţii şi descoperiri. Adresaţi-vă cu un memoriu detailat la acest Comitet în Str. Gabriel Peri Nr. 7. Propunerile Dvs. vor fi studiate de o comisie, în urma căreia dacă veţi primi aviz favorabil, veţi încasa drepturile cuvenite.

— Cristina-Bucureşti. — Taxele respective pentru apă se calculează împărţind suma de plată la numărul locatarilor, care efectiv au locuit în acel timp. Dacă aveţi dificultăţi cu plata luminei şi sunteţi titulara contuarului principal, cereţi întreprinderii de electricitate să impuie colocatarilor instalarea unui contoar passant.

— Oriană Ieşană. — Ca fiică a defunctului Dvs. tată, aveţi dreptul să beneficiaţi de prelungirea contractului. Urmează să plătiţi chiria după situaţia Dvs., de casnică, sau salariată, reducerea de care beneficia tatăl Dvs, ca pensionar, fiind strict personală.

— Lucian Fridman. — Dvs. urmează să vă adresaţi Parchetului cu o plângere pentru sabotarea legii chiriilor, şi cu o cerere la Raionul respectiv, cerând să se pună sechestru pe venitul respectivului chiriaş care nu face contract şi refuză plata impozitelor datorate.

— F. C. Ploeşti.— Cazul Dvs. a fost dat spre studiere unui inspector din Raionul Dvs.

— Dolinschi-Ialomiţa. — Cazul Dvs. a fost dat spre cercetare unui inspector pe teren. In cazul când cele afirmate de Dvs. sunt reale, veţi avea răspuns favorabil.

Prezentarea Actualităţii Sovietice

Casa Prieteniei Româno-Sovietice ARLUS anunţă prezentarea ACTUALITĂŢII SOVIETICE, care va avea loc Miercuri, 19 Septembrie, orele 19, la Parcul de Cultură ARLUS, Str. Dr. Staicovici 44 (tramvai 8 13 14)

Vor lua cuvântul:

Mihail Raicu, Director al Teatrului Tineretului: „Bilanţul discuţiilor privind moştenirea creeatoare a lui Stanislavschi“.

Stroescu Nela, Director adjunct al Studioului de artă cinematografică „Constantin Nottara“: „Cinci ani dela Hotărîrea CC al PC (b) al URSS privind repertoriul teatrelor dramatice şi măsurile de îmbunătăţire a repertoriilor“.

Beate Fredanov, Artistă Emerită a RPR: „Examenele de admitere în şcolile de artă din URSS“.

Va urma un film.

Urzitorii războaielor

LEGENDA LUI DIONISIE

Fragment din romanul „DRANG NACH OSTEN“ (vol. II) de TIBERIU VORNIC

II

Nu mult după acest sfat prietenesc care a lăsat atât în mintea monseniorului Frederico, cât şi în cea a lui padre Basileus simţământul unui lucru început, dar neisprăvit, s'a răspândit în cetatea Vaticanului vestea că primul ministru al ţării bastarde, un oarecare Antonescu, vine peste două zile să se închine la picioarele tronului papal, după ce se va înfăţişa mai întâi Ducelui Mussolini şi regelui-împărat Vittorio Emmanuelle.

Această veste se încrucişă, fireşte, cu o sumă de alte veşti, una mai de seamă ca alta, aşa că cei doi slujitori ai Vaticanului aveau treabă destulă, să se descurce în ele, fiecare în felul lui şi după socotelile lui cele de taină, coborînd în oraş şi întorcându-se când veseli când mai puţin veseli, dar întotdeauna nădăjduiţi.

Intr'o după amiază caldă, au stat iarăşi de vorbă împreună, ca să se răcorească, lângă clondirele de cristal cu vin vechiu, pe care le agonisise Basileus, ca unul care ţinea prietenie statornică cu reverendissimii şi clarissimii stăpâni ai pivniţelor şi ai butoaielor din sfânta cetate. Simţeau nevoe să-şi deslege limbile, pentru pricini pe care noi nu le putem cunoaşte încă. La drept vorbind, e bine să fim dumiriţi, că nici unul nu dorea să-şi deslege limba sa, ci, dacă e cu putinţă, s'o desfacă din cătuşe pe a celuilalt. Aşa dară, iată-l în acea după amiază pe padre Basileus venind cu două clondire de vin foarte vechiu, împăturite într'o basma largă de mătase şi dând bineţe voioasă prietenului său, cu care prânzise câteva ceasuri mai devreme, gustând vin acrişor şi nu prea prielnic.

— Am adus un Lacrima Cristi care s'a îngroşat ca mierea, zise zâmbind către Frederico şi punând sticlele pe masă. Reverendissimul pivnicer spunea că dacă nu curge trebue să tăiem sticlele dealungul pe două părţi, cu diametrul şi să le desfacem ca pe o sutană... Atunci mierea va sta în faţa noastră iar noi o vom mânca întocmai ca pe fagure. Ai diamant?

Frederico se uită la Basileus cu plăcere, deşi întrebarea cu diamantul nu-i părea firească.

— Cuget că pivnicerul exagerează, — făcu ocolind răspunsul. Vinul e gros, dar va curge totuşi cu uşurinţă — adăugă sclipind una din sticle în bătaia slabă a luminii care se strecura cenuşiu pe geamuri.

Basileus râse şi începu a meşteri cu grije sticla. Amurgul blând cădea asupra Romei resfrângându-se ca un evantai uriaş, cu pânze lungi de umbre subţiri, care se îngroşau clipă după clipă. Odaia era cufundată în linişte. Cei doi amici erau atât de departe de lume, de oraş, de vuietul străzilor şi de frământarea plină de dureri a vieţii, încât se puteau deda cu sufletele împăcate unui ceas de frăţească îndeletnicire cu vinul şi cu vorba.

— E bine să trăeşti în pacea divină a Sfântului Scaun, — făcu Basileus, afundându-se într'un fotoliu şi turnând vin în pahare. Licoarea curgea ca aurul de optsprezece carate. Jucau în ea lumini şi flăcări. Se răsfrângea pe marginile de cristal tot belşugul razelor de soare, adunat în boabele de struguri din care fusese stoarsă.

Frederico oftă:

— Ai dreptate, Basileus... Iată, suntem feriţi şi de bombardamente aici... Se pare că văzduhul lumii nu cunoaşte nicăieri liniştea pe care o avem noi...

Basileus se încruntă uşor. Bău, apoi se aşeză bine în scaun.

— Eh, ar putea fi cruţată de bombardamente Italia întreagă, nu numai Vaticanul — zise vorbind cu zăbavă şi necăjindu-se într'atâta, ca să nu-şi strice plăcerea.

— Bine, dar războiul e partidă dublă, padre Basileus... reflectă Frederico după oarecare răgaz de gândire. Avioanele germane şi cele italiene încă fac ispravă destulă la ceilalţi...

— Să facă! — isbucni Basileus. Dreptatea e de partea noastră Monseniore... Noi luptăm împotriva bolşevicilor! Asta ar trebui s'o înţeleagă şi tâlharii de americani şi de englezi!

— Crezi că n'o înţeleg? — întrebă nevinovat Frederico.

— Cum o înţeleg, Monseniore? Cum o înţeleg? Dumneata nu vezi ce se întâmplă?

Frederico chibzui o clipă, apoi reluă cuvântul, liniştit, în vreme ce Basileus îşi potrivea marginile sutanei pe lângă picioare.

— Dacă e să judecăm bine lucrurile, — nu fac cine ştie ce ispravă.... padre Basileus... Poate că jocul e mai adânc decât îl cunoaştem noi, — adăugă iscodind iarăşi pe departe.

— Eu pricep ce văd — pufni Basileus supărat. Noi ne batem cu bolşevicii, iar ei, în loc să ne ajute, bombardează când colo, când dincolo... Chiar dacă nu fac cine ştie ce ispravă, totuşi e neplăcut... chiar revoltător...

— Doar n'ei fi aşteptând să ajute englezii şi americanii pe Hitler şi pe Mussolini şi acum, când se dovedesc destul de slabi? — întrebă mirat Frederico. Aceşti doi oameni nu le plac, padre Basileus. Ei au vrut să pună mâna pe stăpânirea lumii...

Basileus se miră îndelung:

— Mă rog dumitale, Monseniore — şi de ce să nu pună mâna? Nu stau englezii de cincisute de ani în capul bucatelor? Nu stăpânesc ei ţări şi mări? Acum, li s'a deschis pofta americanilor... Ei bine, socot că Hitler şi Mussolini trebuiau să le-o ia înainte îndată ce ar fi isprăvit cu bolşevicii...

— Atunci de ce te miri că bombardează americanii Italia şi Germania? Cugeţi că ei nu-şi dau seama că Hitler a vrut să se ridice deasupra lumii întregi? Trebue să chibzueşti adânc, mio caro amico.. Cu totul altceva ar fi dacă...

— Dacă ce? — interveni Basileus cu nerăbdare.

Frederico surâse plăcut. Prietenul său îşi ieşea din fire şi-şi descoperea binişor simţămintele. Ii deschise deci un prilej mai larg. Se ridică de pe scaun şi începu a se plimba prin odaie cu mâinile la spate. Vorbea încet, chibzuit.

— Ai văzut tabloul sfântului Dionisie areopagitul? — întrebă cu dulceaţă, ca să învăluiască surpriza în catifea.

Basileus, întoarse capul după Monsenior şi răspunse uimit:

— Cum să nu-l văd, Monseniore?... Trec în fiecare zi prin faţa lui...Dar ce vrei cu această întrebare ciudată?

Frederico urma să se plimbe. Se opri acum şi-l privi prietenos pe călugăr:

— Iată ce vreau, padre Basileus... Intr'o zi mi-a pus cineva şi mie această întrebare. — Monseniore — a zis acel cineva — stau adeseori şi mă uit la tabloul Sfântului Dionisie areopagitul. Mă uit şi cuget, şi iarăşi mă uit, şi iarăşi cuget... Sfântul Dionisie fiind osândit să i se taie capul pe butuc, a fost adus la locul de osândă şi supus pieirii. Se adunase împrejur lume la priveală, aflându-se de faţă şi sfânta fecioară Catulla, de care martirul era legat cu un tainic simţământ de dragoste... Ingenunchind Dionisie lângă butuc şi aplecându-şi fruntea, călăul îşi făcu cu oarecare trufie datoria despicându-i grumazul în două, dintr'o lovitură. Trupul căzu pe o latură, capul pe cealaltă.

Padre Basileus asculta cu buzele uşor întredeschise, şuierând o respiraţie rară şi afundă.

— Până aici nu înţeleg nimic, — făcu nevinovat.

— Ştiu că nu înţelegi prietene... Ai răbdare şi vei înţelege — îl linişti Frederico. După ce a căzut la pământ, trupul lui Dionisie s'a svârcolit o vreme în ţărână, frământând tina cu sânge, apoi s'a înălţat dintr'o dată pe picioare. In aceeaşi clipită, călăul care se rezima fudul în coada toporului, s'a prăbuşit lângă butuc, de spaimă, iar oamenii de faţă au împietrit în uimire. Dar sfântul nu vedea aceste întâmplări, — deci păşi încet şi sigur de partea cealaltă a butucului şi aplecându-se îşi prinse capul în mâini, ridicându-l. Se îndreptă apoi spre fecioara Catulla. Ajuns în faţa ei, îi puse capul la picioare în semn de închinare, după care se lungi la pământ şi adormi în somnul de veci.

Aceasta e povestea pe care mi-a spus-o acel cineva...

Isprăvind de istorisit, Frederico Saluzzo îşi privi amicul îndelung, aşteptând. Nu se auzea în odaie decât bătaia depărtată a ceasornicului şi şuierul apropiat al lui Basileus, care încetă brusc după o clipă.

— Ce-i fi vrând să înţeleg din toate câte mi-ai vorbit, Monseniore?—se ridică mirat, ştergându-şi fruntea cu o năframă mare. Povesteam despre Mussolini şi despre Hitler, despre bombardamente şi bolşevici şi iată-ne la Dionisie areopagitul... Vrei să faci aluzie la Duce şi la iubita lui, Claretta Petacci? Bănuiesc că n'ai să-mi spui că această doamnă e fecioară... Nici că-i va pune Ducele la picioare, propriul său cap — făcu învolburat, căutând dumiriţi în desişul în care-l vârîse Frederico.

Acesta urma să-l privească liniştit. Ii plăcea frământarea amicului său şi o gusta perfid.

— Eu încă n'am înţeles nimic, când mi-a istorisit acel cineva povestea lui Dionisie — răspunse încet. Mi-a tâlcuit-o el...

— Ei? — întrebă nerăbdător Basileus. De vreme ce nu-mi spui cine e acel cineva, spune-mi cel puţin tâlcuirea. Ard de nerăbdare s'o aud.

— Să şedem, Basileus, — îi pofti Frederico. Toarnă vin în cupele acestea de cristal şi ia aminte: Povestea lui Dionisie vrea să spuie că unii pot umbla şi fără cap. Tot aşa de bine ca şi cu cap. Poate chiar mai bine... Cât a avut cap, Dionisie nu s'a dus la fecioara Catulla, măcar că ar fi dorit să se ducă. Aceasta se vede limpede. Indată ce i-a căzut capul, s'a dus acolo, unde era firesc să fie.

Basileus rămase cu mâna pe pahar, cu gura căscată şi cu ochii holbaţi. Fruntea continuă să-i broboneze stropi graşi de sudoare. Se uita la Frederico cu un fel de înfricoşare de care nu putea scăpa.

Frederico îl lăsă încă un răstimp în starea asta, apoi interveni zâmbind:

— Cei ce se aseamănă, se pot aduna, padre Basileus, când vor cădea unele capete prea deochiate... Cuget de pildă, că în ziua când va cădea capul lui Roosevelt sau al domnului Churchill, americanii şi englezii vor putea veni la Hitler şi la Duce... făcu misterios. Toţi împotriva comunismului... Sau...

Basileus sări de pe fotoliu rânjindu-se şi scăpărând fulgere din ochi:

— Sau viceversa, Monseniore — zise printre dinţi. Când vor cădea Hitler şi Mussolini, fascismul se va duce la domnul Churchill... Aşa pofteşte acel cineva, care ţi-a vorbit despre sfântul Dionisie...

Basileus sta cu amândouă mâinile pe piept, în faţa lui Frederico uitându-se mohorât pe sub pleoape:

— Mă duc, Monseniore, — făcu, privind într'o lature. Când ai nevoie de mine îţi stau la dispoziţie... Nu voi lipsi decât două ceasuri.

Se înclină şi ieşi.

Frederico îl privi cum calcă, legănându-şi coapsele ca pe arcuri care-i înlesneau plăcuta cumpănire a trupului. Aşteptă zâmbind nelămurit să închidă uşa.

Se întoarse apoi spre ferestre şi-şi cufundă gândurile în lumina copleşită de umbrele zidurilor vechi. In dreapta se vedea casa gărzii elveţiene, adică a acelor flăcăi zdraveni, puhavi şi greoi, care stau în slujba Papei, pe simbrie, mucezind cu halebărzile în mâini şi umblând alene, de ici colo, ca nişte stafii îndopate cu ulei fin de măsline şi cu jir. Imbrăcaţi în uniforme de modă străveche, după cum le plănuise cu sute de ani în urmă Michel Angelo, pe placul Papei Iuliu II, aceşti gardişti înfăţişau una din marile cheltueli de prisos, pe care Vaticanul, doritor de strălucire şi împietrit în îngâmfare seniorală, le face spre mirarea obştească, probabil din obolul milelor.

Frederico se răsuci pe călcâie şi păşi uşor spre tabloul cel mare din fund, căutând cheia de taină a firidei în buzunarul sutanei. Urcat pe fotoliul de lângă perete dibui sub marginea chenarului de marmoră şi căută încuietoarea, bucuros că chipul lui Dumnezeu, ascuns în nour, nu-l stânjeneşte în lucrarea sa. Deschise încet firida, şi-şi vârî capul atâta cât îi era necesar ca să poată răscoli în hârtii. Nu auzi deci cum se deschide uşa dela intrare, încet, după obiceiul, ca o aripă de vultur pierdut în leneşe visare. Nu zări figura lui Basileus, care apăruse având buzele întredeschise ca şi cum ar dori să spuie ceva ce uitase.

Il văzu în schimb Basileus cum se mişcă cu capul ascuns după tablou, absorbit în lucrarea sa misterioasă. Călugărul rămase în uşă, întinzându-şi gâtul, ca un om care se miră şi nu prea de ceeace vede. Renunţă să facă întrebarea pentru care se întorsese atât de neaşteptat la Frederico. Işi adună privirile şi se retrase, închizând uşa, cu liniştea aripei de vultur care se întoarce între fulgi.

Odaia se acoperi de umbra gravă a unei tăceri adânci. Nu se auzea decât bătaia ceasornicului aşezat deasupra celor patru coloane de marmoră ivorie. Frederico Saluzzo cobori depe marginea fotoliului, după ce închise cu grije zăvorul tainic al tabloului. Introduse în buzunarul dinăuntru al sutanei hârtia pe care o scosese şi de care avea probabil grabnică trebuinţă, apoi începu să se gătească de drum.

După o jumătate de ceas padre Basileus se afla în casa pictoriţei albaneze Zarida, în care-şi avea salonul pentru oaspeţi de taină colonelul Ennsmann din serviciul de informaţii al Marelui Stat Major german.

— Cred că nu v'aţi înşelat, — îi spuse acestuia bulbucându-şi ochii. Monseniorul Frederico urmăreşte apropierea de fascism... Inţeleg acum înalta ocrotire de care se bucură din partea Eminenţei Sale Cardinalul Secretar de Stat... Basileus oftă. Dacă putem lovi în bolşevism... bine-i şi aşa.

Colonelul zâmbi îngheţat. Observă că Basileus ar fi vrut să adauge ceva.

— Ai adus vreun document? — întrebă împingând căruciorul cu coniac lângă fotoliul călugărului. Basileus îşi desprinse buzele, gata să vorbească îl fulgeră gândul că taina firidei în care l-a surprins cotrobăind pe Frederico poate fi totuşi mai de preţ de cât s'o descopere colonelului la un pahar de coniac. Cine ştie... c'ne ştie... poate... va ajunge chiar episcop, dacă procedează cu înţelepciune.

— Vreau să-i descopăr cuibuşoarele pe care le frecventează în oraş, — zise ocolind destăinuirea... Din partea unui englez, care se dă drept italian, vine în sutană de călugăr, întovărăşind pe cardinalul Spellmann şi se bucură de atâta consideraţie la Sfântul Scaun, te poţi aştepta la orice.

Colonelul Ennsmann se prefăcu că-l crede şi turnă licoare de rubin în pahare.